

Sygn. akt I NWW 180/21

POSTANOWIENIE

Dnia 26 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Dobrowolski

w sprawie z powództwa M. J.

przeciwko W. N.

o zapłatę

w przedmiocie wniosku powoda o wyłączenie sędziego Sądu Okręgowego w K. K. Z. od orzekania w sprawie o sygn. I C 935/18,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 26 października 2022 r.,

pozostawia wniosek bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

W sprawie z powództwa M. J. przeciwko W. N. o zapłatę, toczącej się przed Sądem Okręgowym w Katowicach pod sygn. I C 935/18, pismem z dnia 13 września 2021 r., powód wniósł o wyłączenie od orzekania w sprawie SSO K. Z., wskazując w uzasadnieniu, że w świetle uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20) zachodzą wątpliwości co do bezstronności i niezależności tak wyłonionego sądu.

Zarządzeniem Przewodniczącego I Wydziału Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego z 19 września 2022 r. zwrócono się do wnioskodawcy o wskazanie w terminie 7 dni, czy z uwagi na podniesione we wniosku o wyłączenie sędziego zarzuty, wnosi o rozpoznanie tegoż wniosku w trybie art. 26 § 2 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, czy też w trybie przewidzianym w art. 42a § 3 i n. p.u.s.p., wskazując, iż brak stanowiska w wyznaczonym terminie będzie równoznaczny z wnioskiem

o nadanie wniosкови o wyłączenie sędziego biegu w trybie art. 26 § 2 u.s.n. W odpowiedzi na powyższe wnioskodawca przesłał 20 października 2022 r. pismo procesowe, w którym wniósł o wyłączenie wszystkich sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego w trybie art. 49 k.p.c. Jednocześnie wskazał, że wniosek którego dotyczyło powyższe zarządzenie nie spełnia kryteriów powołanych, ani w art. 42a p.u.s.p, ani w art. 26 § 3 u.SN.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek pozostawiono bez rozpoznania.

W myśl art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tj. Dz.U. 2021, poz. 154, dalej: u.SN) do właściwości Sądu Najwyższego należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Ustawodawca powierzył Sądowi Najwyższemu rozpoznawanie określonej kategorii wniosków lub oświadczeń formułowanych w toku spraw rozpatrywanych przez sądy, a jednocześnie ograniczył zakres kognicji Sądu do takich, które zawierają pewien rodzaj zarzutów, tj. zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego.

Wniosek o wyłączenie sędziego skierowany do rozpoznania przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 26 § 2 u.SN, jako obejmujący ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości, pozostawia się bez rozpoznania (art. 26 § 3 u.SN).

Przywołany art. 26 § 3 u.SN wyznacza tym samym granicę, w jakiej Sąd Najwyższy bada zarzuty, o których mowa w art. 26 § 2 u.SN. Zarzuty te nie mogą dotyczyć oceny tego, czy dana osoba jest sędzią, a więc polegać na rozstrzygnięciu w przedmiocie przysługiwania osobie objętej wnioskiem statusu sędziowskiego. Ograniczenie to stanowi konsekwencję przewidzianej na poziomie konstytucyjnym procedury powoływania sędziów przez Prezydenta RP na wniosek KRS (art. 179 Konstytucji) i wiąże się z rozstrzygnięciem przez ustawodawcę,

że akt powołania stanowi podstawę prawno-konstytucyjnego stosunku łączącego osobę sędziego z Rzeczpospolitą Polską, który - jako taki - nie może być przedmiotem kontroli sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 października 2019 r., I NOZP 2/19). O ile zatem istnieje sądowa kontrola uchwał KRS obejmujących rozstrzygnięcie w przedmiocie przedstawienia Prezydentowi RP wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego, realizowana przez Sąd Najwyższy (art. 44 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, Dz.U. 2019, poz. 84 ze zm.), o tyle kontrola ta jest niedopuszczalna w odniesieniu do samego aktu powołania sędziego przez Prezydenta RP.

Powód oparł wniosek o wyłączenie od orzekania sędziego wyznaczonego do rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy, tj. sędziego referenta SSO K. Z. wyłącznie na przesłance udziału tzw. neo-KRS w postępowaniu nominacyjnym, w wyniku którego sędzia otrzymała od Prezydenta RP nominację na urząd sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w Katowicach. Właściwym do rozpoznania przedmiotowego wniosku jest zatem Sąd Najwyższy.

Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 8 stycznia 2020 r., I NOZP 3/19, pkt 32 podkreślił, że badanie ważności lub skuteczności aktu ustrojowego Prezydenta RP powołania sędziego oraz wynikającego z niego stosunku ustrojowego łączącego sędziego z Rzeczpospolitą Polską przez Prezydenta RP - odrębnego od stosunku służbowego - nie jest dopuszczalne w jakimkolwiek postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym (...). Nie jest w szczególności dopuszczalne ustalenie istnienia albo nieistnienia tego stosunku na drodze sądowej (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 5 listopada 2009 r., I CSK 16/09). Celem kontroli i stosowania kryteriów określonych w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18 jest zapewnienie rozpoznania sprawy przez sąd spełniający kryteria niezależności i bezstronności, a nie następcza kontrola aktu powołania sędziego. Kontrola ta ma charakter wstępny i następuje na etapie uchwał Krajowej Rady Sądownictwa o rekomendowaniu sędziego, wyłącznie w sytuacji ich zaskarżenia do Sądu Najwyższego. Inaczej prowadziłoby to do naruszenia prerogatywy Prezydenta Rzeczypospolitej do powoływania sędziów, w świetle potwierdzonej także przez TSUE w wyroku z 19 listopada 2019 r.

niedopuszczalności kontroli sądowej aktów ustrojowych Prezydenta Rzeczypospolitej.

Odnosząc powyższe uwagi do okoliczności niniejszej sprawy należy stwierdzić, że zgłoszony wniosek nie wskazuje, jaki wpływ na niezawisłość i rozpoznawanie sprawy ma okoliczność powołania wskazanej we wniosku SSO K. Z. na stanowisko sędziego, w procedurze nominacyjnej, w której brała udział Krajowa Rada Sądownictwa powołana na podstawie przepisów ustawy z 8 grudnia 2017 r. W świetle wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. sama okoliczność, że sędzia został powołany w procesie nominacyjnym przeprowadzonym przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, nie uzasadnia zarzutu braku niezależności lub bezstronności, bowiem konieczne jest wystąpienie dodatkowych okoliczności i wzięcie pod uwagę ich całokształtu, w tym testu obiektywnego odbioru kwestii niezawisłości sędziego.

Powód podniósł, że wniosek o wyłączenie od orzekania w sprawie opiera na treści uchwały Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20, OSNC 2020, nr 4, poz. 34). Wobec powyższego wskazać należy, że wyrokiem z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że będąca podstawą wniosku uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20, OSNKW 2020, nr 2, poz. 7), zgodnie z którą sądy powszechne, wojskowe i Sąd Najwyższy mogą kontrolować i ograniczać prawo sędziego do orzekania wyłącznie w oparciu o fakt powołania sędziego przez Prezydenta RP na wniosek KRS, której członkowie będący sędziami zostali wybrani przez Sejm, a nie przez gremia sędziowskie, jest niezgodna z: a) art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864/30 ze zm.), c) art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.). Skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r. jest utrata - z dniem jego ogłoszenia (art. 190 ust. 3

Konstytucji RP) - mocy obowiązującej „norm prawnych, których treść pomieściła uchwała mająca moc zasady prawnej” (por. wyrok TK z 27 października 2010 r., K 10/08).

Wyrokiem z 2 czerwca 2020 r., P 13/19, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2019, poz. 1460, ze zm.) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji RP. Z kolei wyrokiem z 4 marca 2020 r., P 22/19, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2020, poz. 30), stosowany odpowiednio na podstawie art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. 2020, poz. 75), w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. 2019, poz. 84, 609, 730 i 914 oraz 2020, poz. 190), jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP. W konsekwencji doprowadziło to do ustalenia stanu prawnego, który pozostaje w sprzeczności ze stanowiskiem przyjętym w uchwale trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. Zmiana stanu prawnego, na gruncie którego została podjęta uchwała powoduje, że również z tej przyczyny wykładnia tam przyjęta nie wiąże innych składów Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2021 r., I NZP 1/21).

Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 ust. 1 Konstytucji). Nadanie przez Konstytucję RP mocy powszechnie obowiązującej orzeczeniom Trybunału Konstytucyjnego oznacza, iż jest nimi związany także Sąd Najwyższy. Odnosi się to również do uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r.

Wobec powyższego nie ulega wątpliwości, że powołanie sędziego na urząd następuje bezpośrednio na podstawie Konstytucji RP, stanowi podstawę

prawno-konstytucyjnego stosunku łączącego osobę sędziego z Rzeczpospolitą Polską, który nie może być przedmiotem kontroli sądowej. Powód we wniosku nie wskazał żadnych konkretnych zarzutów, które mogłyby stanowić podstawę oceny niezawisłości wskazanych w nim sędziów wyznaczonych do rozpoznania jego sprawy. Tak skonstruowany, abstrakcyjny, pozbawiony podstaw faktycznych i prawnych, wniosek powoda nie podlega merytorycznemu rozpoznaniu.

Mając na uwadze powyższe wniosek o wyłączenie sędziego referenta SSO K. Z. od orzekania w sprawie toczącej się przed Sądem Okręgowym w Katowicach pod sygn. I C 935/18, formułowany na podstawie wątpliwości co do ich statusu sędziego wynikających z samej procedury powołania, jako niedopuszczalny, należało pozostawić bez rozpoznania, o czym Sąd Najwyższy na podstawie art. 26 § 3 u.SN, orzekł jak w sentencji.

Jednocześnie Sąd Najwyższy uznał, że pismo procesowe wniesione jako odpowiedź na zarządzenie Przewodniczącego I Wydziału Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego z 19 września 2022 r. jest niedopuszczalne i w związku z tym nie podlega rozpoznaniu. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że wniosek abstrakcyjny dotyczący wszystkich sędziów lub sędziów niewyznaczonych do rozpoznania sprawy jest niedopuszczalny (postanowienie Sądu Najwyższego z 8 grudnia 1999 r., III AO 54/99; postanowienie Sądu Najwyższego z 19 czerwca 2019 r., I NSPO 2/19; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 lipca 2019 r., I NOZP 1/19; o ogólnym skutku czynności niedopuszczalnych - postanowienie Sądu Najwyższego z 26 lipca 2017 r., III CZ 25/17).

[as]